

RUTA SURERA BAIX EMPORDÀ

**RUTES CIENTÍFIQUES PER LES
COMARQUES DE GIRONA**

Diputació de Girona

A punt per a satisfer la teva curiositat infinita?

Aquests itineraris per les comarques de Girona volen ser una alternativa al turisme convencional, tot oferint una proposta amb un valor afegit de coneixement científic i sostenible. Aquestes rutes s'han concebut a partir d'un tema específic, relacionat amb la ciència, al voltant del qual es pot organitzar una sortida de cap de setmana. A cada comarca, un fil per estirar! A través d'aquesta guia aprendrem, per exemple, entre altres coses, qui va ser el professor Margalef; com es recuperen

i es restauren els canons dels vaixells que es van enfonsar a la Mediterrània; quin és el procés químic que s'amaga rere l'elaboració un simple formatge; per què van ser importants els aiguamolls per als grecs i els romans; quant de temps ha d'esperar una alzina per tornar a fer suro; de quin animal és el crani més cotitzat del Museu Arqueològic de Banyoles; o d'on recuperaven els romans l'or de la Cerdanya. Quan el turisme i la ciència es donen la mà, el resultat és espectacular.

AVÍS:

"La Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació no organitza els actes i activitats publicats a través de la web surtderecercapecatalunya.cat. Aquests actes i/o activitats són organitzats per tercers, que responen d'aquests. Pel que fa a les rutes que es proposen en aquesta web, l'usuari serà responsable d'usar les precaucions i mesures de seguretat necessàries en funció del terreny en cada cas, sense que la Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació tingui responsabilitat pels danys i/o perjudicis que l'usuari pugui patir".

Més val carrar que amb burros pelear [carrar: treure llesques de suro de les alzines]

(És preferible fer una feina difícil que no intentar fer raonar qui no en té la capacitat o no vol)

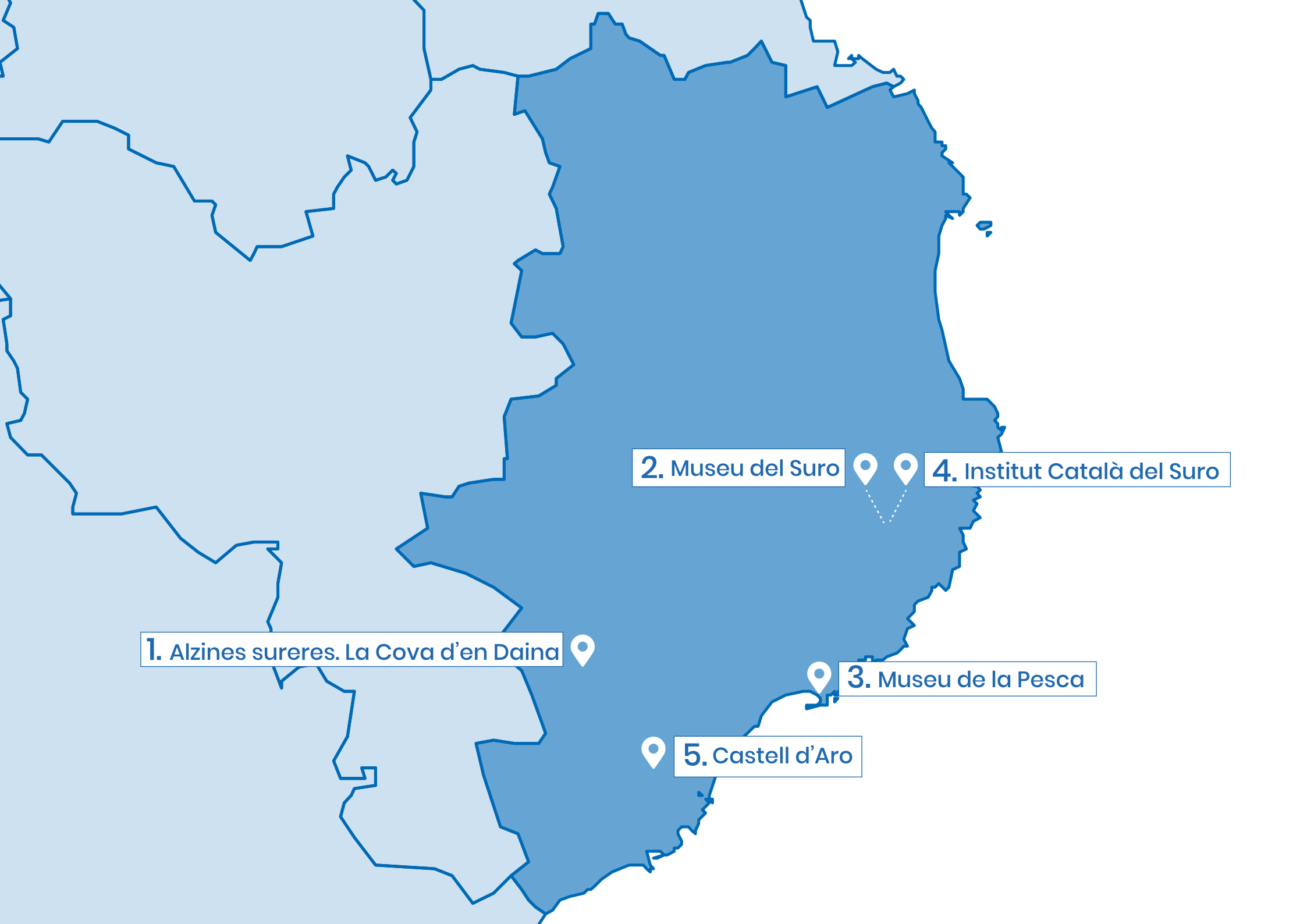
Dita popular

RUTA SURERA

BAIX EMPORDÀ

El món surer català té el seu epicentre a l'Empordà (no va ser fins al 1936 que es va dividir en l'Alt i el Baix Empordà). Aquesta ruta s'ajuda d'aquesta matèria primera per a explicar com aquest recurs natural, que vesteix els boscos de les Gavarres, ha estat clau en el desenvolupament de les activitats econòmiques de la zona. Des de la pesca, en els seus primers usos, fins a la fabricació de material per a les impressores 3D, que està en fase experimental, el suro ha esdevingut clau en aquesta comarca ara reconeguda per les seves platges, la seva gastronomia i pels seus paratges d'una bellesa extraordinària.

Passejarem per boscos d'alzines que no només contenen suro. Coneixerem diferents tècniques de pesca i com el suro hi juga el seu paper. Ens impressionarem visitant part de la fàbrica de suro més important del món, reconvertida en museu, ens deixarem endur per la curiositat de saber què hi ha darrera d'un simple tap de suro i com l'economia del suro va influir en sectors tan dispars com el ferrocarril, ja desaparegut.

1. Alzines sureres. La Cova d'en Daina

2. Museu del Suro

4. Institut Català del Suro

3. Museu de la Pesca

5. Castell d'Aro

1. Alzines sureres. La Cova d'en Daina

Qualsevol punt de ruta és bo per començar, però aquest representa el punt d'inici natural. La matèria primera. Els boscos surers són un dels símbols de la cultura mediterrània, al costat, entre d'altres, de la vinya i l'olivera. De l'alzina surera, se n'aprofita el suro, la part més exterior de l'escorça, un dels productes forestals amb més tradició i el protagonista natural de protegir els arbres en cas d'incendi.

Si aneu fins a Romanyà de la Selva, municipi de Santa Cristina d'Aro, us trobareu un poble encantador, a prop del qual una indicació us senyalarà el dolmen de la Cova d'en Daina. Un passeig envoltat d'alzines fins a un túmul funerari ens permet veure com els arbres han estat pelats. L'extracció del suro (la pela o lleva) es fa de manera curosa per no malmetre l'escorça amb una petita destrall de mà. Aquesta eina té una banda tallant i una altra en forma de falca que permet fer palanca i facilitar que es desprengui el suro. En l'aprofitament del suro es distingeixen dues fases: en la primera pela, el primer suro (o pelagri) s'extreu quan l'arbre té aproximadament uns 35 anys. Després d'aquesta primera, les peles posteriors es faran al cap de 12-15 anys. Les alzines de les Gavarres tarden més a fer créixer l'escorça del suro que les del sud de la Península. En aquest punt podem aprofitar per fer una ruta circular que ens permetrà també gaudir de la bellesa de

l'indret, el cementiri on es troba la tomba de Mercè Rodoreda o la creu de Romanyà, d'estil modernista.

Arreu del Parc Natural de les Gavarres podem trobar alzinars importants, com per exemple el de Puig de Fitor. Si hi pugeu —heu d'anar preparats— gaudireu d'una panoràmica espectacular de la comarca amb el mar de fons.

2. Museu del Suro

El primer que crida l'atenció és la dimensió de l'edifici i, per tant, de la fàbrica. El Museu del Suro s'ubica en una antiga fàbrica surera, al centre de Palafrugell. Les enormes dimensions de l'edifici serveixen per fer-se la idea, a primer cop d'ull, de la importància d'aquesta indústria a la vila, a la comarca i, fins i tot, al país. De fet, va ser la fàbrica més important del sector industrial a Espanya. Per ella van passar generacions i generacions de veïns de la comarca al llarg de més de 100 anys.

Entrar al Museu del Suro ens permet entendre com la producció de taps va passar de ser una feina manual que requeria de la destresa del treballador a la mecanització i automatització de la producció. També, a través de les fitxes dels treballadors, podem veure quins han estat els moviments migratoris al llarg del temps que arribaven amb l'esperança de trobar feina.

Tot és interessant, però us recomanem que no perdeu l'oportunitat de veure l'audiovisual amb imatges reals sobre la història de la fàbrica i la importància mundial que va tenir.

Els serveis centrals del Museu s'articulen en tres espais principals: el Dipòsit d'Aigua Modernista de Can Mario, Cal Ganxó, i l'espai dels forns d'Aglomerat de la Bòbila Vella. Hi podreu fer un recorregut pels diferents processos de producció de taps, des de la pela i transport del suro fins la seva comercialització, passant per la mecanització i la diversificació del producte, ja que amb el temps, el tap va anar cedint protagonisme a noves produccions, com ara aglomerats, flotadors, plantilles o paper, entre d'altres. El desenvolupament de la indústria surera va representar per a la comarca un transvasament gradual de pagesos i mariners cap a l'ofici de taper.

3. Museu de la Pesca

Si penseu en Palamós, segur que us ve al cap la gamba. I és cert que l'activitat pesquera ha estat lligada de sempre a la vila, de la mateixa manera que el suro. Per això aquest tercer punt de ruta és per donar a conèixer la relació entre el mar i la muntanya a la comarca del Baix Empordà. Si feu cap a Palamós i visiteu el Museu de la Pesca sereu testimonis de la unió d'ambdós recursos naturals i la necessitat de l'un per aconseguir l'altre. Boies, galls, troines..., Abans de passar a materials sintètics, el suro natural era el protagonista de les eines del mar. Les seves característiques aïllants i de flotabilitat eren perfectes per a la dura vida del mar. Per això, aquest punt de ruta us donarà una dimensió de la importància d'aquest material en la fabricació d'estris i xarxes, i en la seva aplicació i usos en l'àmbit pesquer. Petits i grans quedareu bocabadats amb les maquetes per entendre els diferents tipus de pesca a alta mar i les tècniques segons el tipus de peix.

El Museu de la Pesca va ser creat l'any 2002 com a centre divulgació de l'activitat pesquera i marítima de la Costa Brava. Una exposició permanent que pretén explicar la història, el moment actual i el futur de la pesca des del punt de vista de sostenibilitat. Compta amb cinc projectes de difusió connexos: les Barques del Peix, l'Espai del Peix, Documare: centre de documentació de la pesca i el mar, i la Catedral

d'Estudis Marítics de la Universitat de Girona. Unint pesca i suro som capaços d'entendre els esforços que fan tots els actors de la comarca per preservar i posar en valor el seu bé natural. La gamba de Palamós és un actiu tan important com ho va ser al seu dia el suro, i és per això que científics, confraria de pescadors i administració pública desenvolupen programes de millora de la gestió i explotació d'aquest producte amb segell de qualitat i denominació d'origen.

4. Institut Català del Suro

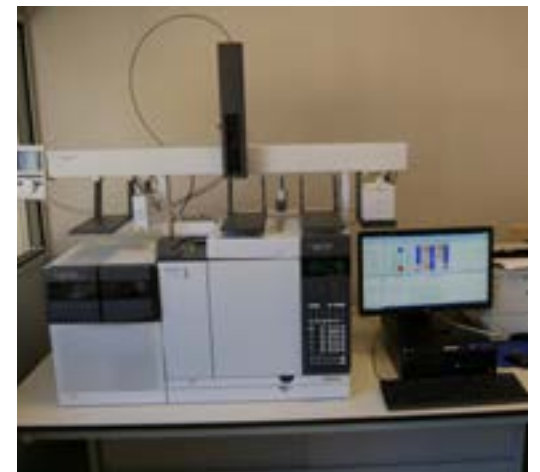

Just davant de la bòbila vella, que forma part del complex del Museu del Suro, veureu un edifici que havia estat la casa dels masovers i les quadres dels cavalls dels amos de la fàbrica. Ara és la seu de l'Institut Català del Suro, que té com a missió promoure el sector surer català per mitjà de la recerca, la innovació i la comunicació.

Si demaneu una visita (és imprescindible) us convidaran a endinsar-vos en la indústria surera a través d'una visita a una fàbrica en funcionament. Després us explicaran la importància de la qualitat del suro en la indústria vinícola i us permetran fer un tast de suro per entendre les notes organolèptiques que confereixen al vi.

Durant la visita a les seves instal·lacions us explicaran com d'important és fer una bona anàlisi del suro abans de tapar les ampolles i del risc que suposa no fer-ho. L'Institut Català del Suro, juntament amb l'Associació d'Empresaris Surers de Catalunya (AECORK), ha impulsat el projecte "Tap de Finca" per posar en valor el suro de les Gavarres, quilòmetre 0 amb un control de qualitat des de l'origen, l'extracció i la preparació, passant pel seu pas per la fàbrica, fins al seu lliurament al celler.

Si passeu la mà per les parets de l'entrada, una paret rugosa us fregarà els dits. És un arrebossat que conté suro i que serveix com a aïllant en la construcció.

5. Castell d'Aro

La indústria del suro va involucrar a tota la comarca. De la mateixa manera que va ser l'excusa perfecta perquè el port de Palamós es renovés i d'aquesta manera optimitzar la gestió de les mercaderies sureres, l'arribada del ferrocarril al Baix Empordà era necessària pels empresaris del suro de Sant Feliu de Guíxols i del Baix Empordà. Així, l'any 1892 es va inaugurar el ferrocarril que unia Sant Feliu de Guíxols i Girona, i va funcionar fins el 1969 com a línia de passatgers i mercaderies. Després de la davallada de la indústria surera i amb el creixement del turisme, els passatgers van començar a agafar el tren per anar fins a la Font Picant, on hi havia un balneari, o a les platges de Sant Pol i Platja d'Aro.

L'antiga línia té un recorregut de 39,7 km, amb un pendent suau des de Girona fins a Sant Feliu de Guíxols (15 m), i assoleix el punt més alt a Cassà de la Selva (136 m). Seguint la ruta de l'antic tren de via estreta Girona-Sant Feliu, ara convertida en via verda per a senderisme i BTT, permet conèixer dues comarques –el Gironès i el Baix Empordà– des de la conca del Ter fins a la vall del Ridaura, passant per la depressió de la Selva. La línia, coneguda popularment com a Feliuet o Carrilet, va ser el primer tren de la península en utilitzar la via estreta fer facilitar la construcció d'un traçat molt sinuós matemàticament calculat sobre el territori. Compta amb 82 corbes, cap túnel i només 4 ponts metàl·lics i un de pedra seca.

A Castell d'Aro, antiga capitalitat de Platja d'Aro, hi trobem l'antiga estació convertida en un punt de pas de la via verda amb què s'ha convertit la línia ferroviària. Si hi feu parada un diumenge podeu gaudir de la circulació dels petits trens a escala que fan les delícies dels més menuts en un dels 7 únics circuits de modelisme que hi ha a Catalunya.

ntitat

Bosc

trimonio
io Bosque

re Société

Environment Biodiversity
ty Preservaci  n

cho

ine
ietat

Terri
FORE

Ecosistema

igolonea

Progress
Economía

Civilization
Descoberta

Entorn

Art
Preservation

Legat

Society

Civilització

Work

Transformació

Identitat

Art

Technolog

Artesania

Industrie

Tecnología
Historia

Ecosystem
Experience

Forest

Nature
Biodiversitat

Natura

Work

Identitat

Art

Preservation

Technolog

Historie

Trabajo

Identitat

Art

Preservation

Technolog

H  ritage

Forest

Culture

Natura

Work

Identitat

Art

Technolog

Artisanat

Artesa

Transformation

Treball

Sureda

Naturale

Progr  s

Transformación

Culture

Desc

Work

Identitat

Art

Technolog

Artesa

Transformation

Treball

Sureda

Naturale

Progr  s

Transformación

Culture

Desc

Work

Identitat

Art

Technolog

Economia

Heritage

Trabajo

Découverte

Pr  servat

Tr

Gastro

Soc

Econo

Biodiv